

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold., za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in opravnništvo je v hiši „Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov“, Poljske ulice št. 10.

Še enkrat o cerkvenem petju v domačem jeziku.

Dragi bralec! Da ti je tudi morda znana naslednja povestica, vendar jo tu postavim kot vvod članku, čigar ponavljanje v „C. Gl.“-u naj opravičuje. V neki župniji vladala je pregrešna navada, zoper katero je duhovni pastir pri mnogih prilikah govoril ter ovčicam svojim — *opportune in opportune* — prigovarjal, naj jo opusté. Toda vse zaman; župnikova opominjevanja so marveč nepoboljšljive župljane takó razkačile, da so šli župnika k škofu tožit ter prosit, naj se mu prej ko mogoče podeli kaka druga duhovnija. Po vzroku svoje tirjatve vprašani odgovoré tožniki, da njihov župnik vedno eno in isto pridiguje. „Kaj pa!“ barajo škof. A glej, nijeden ni vedel ničesa povedati o župnikovih pridigah. Škof pa jim rečejo: „Možje, le pojdite lepo domu, sporočite g. župniku moj prisrčen pozdrav in mojo prošnjo, naj Vam le še dalje o isti stvari pridiguje toliko časa, da si boste kaj zapomnili in se poboljšali“.

„C. Gl.“ je tudi že često pisal, „o cerkvenem petju v domačem jeziku“; à reči se mora, da navzlic enajstletnemu trudu prav v tej stvari ni zaželjenega sadu. Zato mislim tudi jaz: „*Insta opportune, importune*“; vrzi še enkrat mreže v morje, morda kaj uloviš.

Kraljevi pesnik kliče v psalmu 148, 12.: „Mladenči in device, starčki in otroci slavite imé Gospodovo!“ Iz tega in drugih pozivov k slavljenju božjemu, kakoršni se zlasti v knjigah stare zaveze nahajajo, so nekdanj skleпали: da bi morali vsi, kateri v cerkev prihajajo, ne le srca temuč tudi glasove svoje združiti v hvalo božjo; dà, radi tega se je cerkvi očitalo, da pri službi božji rabi tuj jezik ter tako zabranjuje splošno udeležbo pri cerkv. petju. Mnogo jih je celo trdilo, da ljudstvo mora svoj glas z glasom cerkve zediniti: češ, ker je to apostoljsko izročilo. Zavrgli so toraj jezik latinski pri daritvi sv. maše, nekateri so celo za mašnikove molitve domači jezik zahtevali, in ker se to ni posrečilo, hoteli, da se vsaj latinsko petje pevskega zbora nadomesti s splošnim ljudskim petjem v domačem jeziku. To se je res v

mnogoterih krajih zgodilo in se še godi. Predmet, zadevajoč toliko imeniten del službe božje je toraj dovolj važen, da ga zopet nekoliko pretresemo. Odgovorimo na vprašanji: 1. kdaj je cerkveno petje v domačem jeziku dovoljeno? in 2. kdaj ni dovoljeno?

Cerkveni zakoni dadó nam o njih najnatančnejši in najdoločnejši odgovor. Sledečim jim nam bode lahko varovati se zmot, odstraniti predsodke ter izpoznavati, kar dostojnemu obhajanju presv. daritve najboljše ugaja. Videli bodemo tudi, da cerkev hvale božje v maternem jeziku nikakor ne zabranjuje, marveč da mladenčem, devicam, starčkom in otrokom pripušča se je udeleževati, dasi tudi na drugačen način, kakor v stari zavezi.

1. Kdaj je petje v domačem jeziku dovoljeno?

Nihče še ni tajil, da je petje pobožnih pesem v domačem jeziku samo ob sebi popolnem hvale vredno in koristno. Ne! Katoliška cerkev marveč odobruje in priporoča take pesmi, da se ž njimi vera oživlja ter splošna pobožnost in verski čut pospešuje. Toda po besedah sv. pisma: „Vse naj se godi po redu“, morajo se rabiti o pravem času, na pravem mestu in na pravi način. O tem pa ima cerkev edina določevati, ker nji edini pripada določevati red službe božje. Cerkev pa rabo pesem v domačem jeziku dovoljuje in je hvali pri vsih javnih pobožnostih, katere niso po splošnih cerkvenih določbah zaukazane in urejene, toraj sploh povsod, razen pri slovesni maši in večernicah. Dovoljeno je toraj in hvale vredno — se vé da le po pravem načinu — pesmi v domačem jeziku prepevati med tiho sv. mašo; à pozabiti se ne sme poleg petja tihe molitve vsaj pri glavnih mašnih delih. Dovoljeno je in hvale vredno v ljudskem jeziku pri popoldanskih, večernih in bratovskih pobožnostih, pri procesijah, prošnjih obhodih i. t. d. Ta navada je bila v cerkvi od nekaj; dà, lepo število najlepših in najboljših pesem se nahaja iz onega časa, ko še nihče ni mislil latinsko petje iz slovesne maše izključiti. Lepo število takih starih pesem, ki so se do danes o navedenih prilikah ohranile (in koliko jih je povodenj novejših modérnih skladb pogoltnila! Vr.), je najboljši dokaz, kako cerkev njih rabo na pravem mestu odobruje in pospešuje. Res da tirja cerkev, in to po pravici, da se v cerkvi vselej le take pesmi prepevajo, katere se po tekstu in melodiji s katoliškim duhom strinjajo, duha k pobožnosti vnemajo ter cerkveno potrjenje za-se imajo. Pa saj tudi tù mora biti red in iz hiše božje mora se odstraniti vsaka samovolja, vsaka nespodobnost. Pesem, koje tekst nima nič protivernega, zato še ni za cerkev, ali celó za sv. mašo. Treba ozirati se na vzvišenost in sveto resnobo, ki jo zahteva navzočnost sv. zakramenta in sv. daritev. Mnogo pesem je, katere se zunaj cerkve kaj lepo slišati dajo, n. pr. pri domačem ognjišči, na polji, pri romanju i. t. d., à za cerkev niso, ker ali njih tekst ne ugaja, ali pa, ker je njih melodija mehkužna, igrajoča, posvetni prepodobna. Kakor je „C. Gl.“ že obširnejše pisal, treba dobro paziti na veliki razloček med nabožno narodno in katoliško cerkveno pesmijo, da razumimo sv. cerkve previdnost in strogost gledé pesem za cerkev pripuščenih. Po pravici pravi provincijalni zbor Kolinski (1860): „Tudi druge pesmi, ki se ločijo od gregorijanskega petja naj se preskusijo in vse pesmi, katere se ne strinjajo z veličastvom službe božje, naj se popolnem od-

stranijo. Pri teh, večinoma v domačem jeziku zloženih pesmih treba na največje previdnosti gledé izraza in duha, da se v njih ničesar ne nahaja, kar bi bilo veri, pobožnosti in svetemu pevskega načinu nasprotno“.

Toraj ni nič abotnejše in manje utemeljeno, kakor očitane, da cerkev popevanje pesem v domačem jeziku graja ali se premalo na-nje ozira. Resnica je, da cerkev takih pesem za vsako priliko ne odobruje in da latinsko koralno petje svojim praviim cerkvenim petjem smatra.

Toda poleg slovesne sv. maše, za katero cerkev latinsko petje ukazuje, je še toliko bogoslužbenih prilik, ob kojih smemo v domačem jeziku prepevati kolikor le naše srce poželi, tako da je onim, ki imajo veselje do petja, mnogo priložnosti danih, Boga tudi v materinem jeziku hvaliti in proslavljati. Mnogovrstnost cerkvenega življenja in katoliških pobožnosti je tolika, da tri četrtinke vse službe božje rabo domačih pesem dovoljujejo, med tem ko latinska slovesna maša k večemu eno četrtinko za-se zahteva. Tudi, ako bi se po postavi slovesna maša le v latinskem jeziku obhajala, preostaja pri katoliški službi božji veliko več prostora za domače petje, kakor ga je kdaj imela in ga še ima protestantska cerkev, katera se sè svojim domačim petjem toliko postavlja in baha. Naj bi le oni, kateri imajo proti katoliški cerkvi toliko očitanja in se zoper izmišljene predsodke boré, vso ono službo božjo prav pridno obiskovali, pri kateri so domače pesmi dovoljene in vse hvale vredne! Koliko bi to koristilo tihim mašam ob delovnikih (ali ob nedeljah, kadar ni slovesne maše), popoldanskim in večernim pobožnostim, procesijam in prosnjim obhodom, — ki jih taki možje večji del popolnem zanemarjajo! Navadno so oni, kateri preveč in na napačni način za domače cerkveno petje goré, tisti, kateri k večemu ob nedeljah k sv. maši prihajajo, sicer pa nikdar h kaki drugi službi božji ne pridejo, kjer bi dovolj prilike našli, udeleževati se domačega petja. Pa ravno tu tičé velika krivica, ako nekateri ljudje od cerkve po vsi sili tirjajo, da naj domače petje dovoli takrat, kadar se njim zljubi k službi božji priti, mesto da bi oni prišli k službi božji tedaj, kadar cerkev dovoljuje prepevati v domačem jeziku!

2. Kdaj petje v domačem jeziku ni dovoljeno?

Kakor je bilo že omenjeno, rabiti pesmi v domačem jeziku ni dovoljeno pri slovesni sv. maši in pri slovesnem oficiji (večernicah). Ne gledé na vse drugo je to izrečeno v papeža Pija V. ukazu, ki je začetkom vsacega misala natisnen in kateri velja za vso cerkev, da „ni dovoljeno, sv. mašo drugače brati ali peti, kakor je predpisano v rimski mašni knjigi, l. 1670. na novo izdani“. Brezštevilnih naredb in določb papežev in škofov do najnovejšega časa, ki so itak znane, niti posebej omenjati ni treba: vse prepovedujejo, pri slovesni sv. maši prepevati v domačem jeziku bodi šli namesto latinskega koralnega petja ali vrsté se ž njim. Ako je pa navzlic temu v nekaterih krajih navada tudi med slovesno mašo v domačem jeziku peti, to volje in postave sv. cerkve popolnem nič ne spremeni. Najviša cerkvena oblast, t. j. zbor za svete obrede (S. R. C.), katera v imenu sv. očeta odločuje, marveč škofom, župnikom in mašnikom sploh, kadar jo vprašajo, vselej zaukaže, delati na to, da se vsaka taka in enaka zloraba odpravi in

povsod pri sv. maši oni red ohrani, ki se je v rimski cerkvi od nekdanj ohranil in katerega se ona vedno drži.

Da pa le-tó naredbo sv. cerkve prav razumimo, premislimo ob kratkem vzroke, na katere se opira. Gotovo se nam ne bode potem težavno zdelo, se ji z veseljem in brez pridržka podvreči.

a) Cerkev se poslužuje pri sv. maši in pri delanju svetih zakramentov od prvih časov krščanstva navadnega, nespremenljivega jezika, namreč latinskega.*) To je torej v prvi vrsti zgodovinski vzrok. Krščanstvo se je razširjalo takoj začetkom po rimskem cesarstvu, kjer je bil latinski jezik v navadi. Iz Rima prihajali so oznanovalci vere v razne dežele, katere so z vero ob enem tudi jezik za službo božjo dobivale, tako n. pr. Angležka po sv. Auguštinu, Nemška po sv. Bonifaciji, Oglej in njegovi okraji po sv. Mohorji, učencu sv. Petra. Spreobrneni narodi so sprejeli za obhajanje presv. daritve jezik latinski, ki so ga iz hvaležnosti tudi ohranili; verski oznanovalci in papeži pa so po pravici smatrali edinost v jeziku sredstvom, katero naj bi one narode tesnejše sè središčem edinosti (Rimom) vezalo in je krepkejše v edinosti vere ohranilo. Latinskega jezika držala se je zapadna cerkev tudi še potem, ko ga ljudje v navadnem življenju že davno niso več govorili. Spoštovanje do izročene je zadrževalo vsako spremembo. Prevažna ja tudi ta resnica, da je pri onih narodih, kateri rabijo staroslovenski, grški ali sirokaldejski jezik pri službi božji, prvotni jezik od začetka sèm nespremenjen ostal, in da se nikjer modèrni jezik, kakoršnega ljudje navadno med sabo govore, pri slovesni službi božji ne rabi.

Cerkev pa ima lepo vrsto dobro vtemeljenih vzrokov za to, da ohrani izročeni ji bogoslužbeni jezik latinski. Edinost jezika pri češčenju božjem izraža notranjo edinost v veri in jo tudi utrjuje. To je ona edinost, ki je bila Izveličarju toliko pri srci, za katero je tako iskreno molil: „da bi bili vsi eno, kakor smo tudi mi“. Ona edinost je, katero so apostoli toliko povdarjali: „Ohranite edinost duha v zvezi miru. Eno telo in en duh, kakor ste tudi poklicani k enemu upanju svojega poklica; en Gospod, ena vera, en krst, en Bog in Oče vsih. (Efež. 4, 3—5.). V edinosti bogoslužbenega jezika kaže se cerkev tudi od zunaj v resnici vesoljno ali katoliško, kot velika družina božja na zemlji, kot prava domovina in mati vsih ljudi v čeznaturnem obziru. Po edinosti jezika odvzeto je deloma v cerkvi prokletstvo greha: v cerkvi zadobijo narodi občujoč z Bogom ono edinost, ki so jo bili pri zidanju babilonskega stolpa med sabo izgubili.

V njenem naročju je sv. Duh „vse narode raznoterih jezikov k edinosti vere zbral“, v nji je iz vsih ljudstev in jezikov osnoval eno kraljestvo, katero ni tega svetá, marveč vzvišeno nad meje narodnosti; kraljestvo, ki je pri altari podoba Jeruzalema nebeškega, kjer vsi angeli in svetniki soglasno (*una voce*) svoj brezkončni „Svet“ in „Alleluja“ prepevajo.

Edinosti v jeziku pri službi božji torej cerkev toliko važnosti prišteva, da brez najtehtnejših vzrokov odstopa od nje nikdar ni dovolila. Tudi kaže zgodovina, da narodi, kateri se ločijo od edinosti cerkvenega jezika,

*) Prim. Gíhr, das h. Messopfer (Freiburg 1877) str. 293.

najlože od edinosti v veri in od pokorščine odpadejo, in da je vpeljevanje spremenljivega domačega jezika pri sovražnikih sv. cerkve zmiraj le sredstvo bilo, da so ž njim ločitev od središča vere pospeševali. — Skozi stoletja nespremenjen in nespremenljiv jezik dalje tudi skrivnost sv. maše ter v nji hranjene verske resnice varuje sprememb in kvarjenja. Vsak živi jezik se spreminja; iste besede dobivajo tekom časa razne pomene. Ako bi bili sv. mašo v spremenljivih domačih jezikih opravljali, gotovo bi je zdaj ne imeli v oni obliki, v kakoršni so jo imeli prvi kristjanje; gotovo celó „skrivnost vere“ (*mysterium fidei*), kakor se sv. maša toliko lepo imenuje, bila bi pokvarjena ali zgubljena.

Konečno se pa tudi spodobi, da se vzvišena daritev in velika skrivnost, ki je središče in vir cerkvenega življenja, po svetem jeziku loči od navadnih opravil. Žalila bi se dostojnost in spoštovanje do svete skrivnosti, ako bi jo obhajali v vsakdanjem domačem jeziku. Tuji, po več ko tisočletnem izročilu posvečeni jezik pa obdaja sveto skrivnost z nekakim tenjem, ki jo častitljivšo dela, hudobnega ali lahkomišljenega oskrunjevanja varuje ter njen skrivnostni, čeznarurni značaj razodeva.

Ti in enaki vzroki so cerkev vodili in jo še vodijo, da se strogo drži latinskega jezika pri sveti maši. Tridentiski zbor, pri katerem se je predlagalo, da naj se pri službi božji vpelje domači jezik, je izrečno odločil, da ne smatra za pripravno sveto mašo obhajati v domačem jeziku; dà izrekel je celó, da so oni iz katoliške cerkve izločeni, kateri trdijo, da se sme sv. maša edino v domačem jeziku opravljati. O volji in določbi cerkve gledé jezika pri sv. maši toraj ne morem nikakor nič dvomiti.

b) Kar pa velja mašniku gledé jezika pri mašnih molitvah, isto velja tudi za jezik pri peti ali slovesni maši; kajti molitev in petje se ne dasta ločiti. Če mašnik latinsko poje ali moli, mora tudi zbor latinsko peti in narobe: ako bi se pri slovesni maši v domačem jeziku pelo, moral bi se tudi mašnik prav za prav domačega jezika poslužiti. Kajti velika maša je slovesno obhajanje sv. daritve, pri kateri ne daruje le edini mašnik v imenu cerkve z vzvišenem glasom molitve svoje, marveč je morajo darovati tudi verni združeni med sabo in z mašnikom. Kakor iz enega srca in iz enih ust naj se glasi hvala božja in glasna molitev vse cerkve naj se vzdiguje v nebesa, med tem ko se po Jezusu Kristu ž njim in v njem Očetu v edinosti sv. Duha vsa čast in hvala daje in Jezusova kri glasneje proti nebu kliče kakor kri Abelnova. Daritev hvale in molitve, katera se opravlja po mašniku v imenu cerkve, in z mašnikom po vernikih, združenih z neskončno hvalno in prosilno daritvijo Kristovo — je le ena in ista. Zato je strogo prepovedano, pri slovesni maši kaj družega peti, kakor kar mašnik pri altarki moli, mašnik pa je tudi strogo zavezan, latinsko moliti: toraj se sme tudi le latinsko peti, sicer ni več popolnega soglasja med daritvijo mašnikovo in daritvijo navzočih vernikov. Kako potrebno da je soglasje med petjem in jezikom mašnikovih molitev, razvidi že lahko iz té zunanje okolnosti, da mora mašnik nekatere pesmi intonovati t. j. z glasnim petjem začeti, n. pr. Gloria in Credo. Zakaj pač? Gotovo zato, da pevci nadaljujejo kar je pričel darujoči mašnik, namestnik Kristov in posredovalec narodov. Kakošnega pomena bi bil o

sicer petje odtrganih besedi: „*Gloria in excelsis Deo*“ in „*Credo in unum Deum.*“ ako se pričeti stavek ne nadaljuje in dovrši: „*Et in terra pax etc. Patrem omnipotentem etc.*“ Pesem v domačem jeziku po onih besedah, ki je je mašnik začel, mašnikovega petja gotovo ne nadaljujejo, marveč se mesto njega vse kaj družega poje. To pa nasprotuje najprvim pravilom edinosti in lepoti, ki je zlasti pri sv. maši jako potrebna. Le navada ali razvada je kriva, da zdaj več ne zapazimo, kako neprimerno in grdo da je, če mašnik kako pesem slovesno pričnè in je nihče ne nadaljuje, temuč se kar na enkrat vse kaj družega poje. Moglo bi se potem tudi na mašnikov pozdrav: „*Dominus vobiscum*“ z „In s tvojim duhom“ odgovoriti, kar gotovo primerno in lepo ni, à vender, ker je le prevod dotičnega odzdrava, še zmiraj lepše in primernejše, kakor če latinskemu začetku taka domača pesem sledi, v kateri se jedva besedica tega nahaja, kar mašnik moli. — Opomnimo še tó: Pred darovanjem zapoje mašnik: „*Oremus*“, t. j. molimo; toraj opominja vernike, naj se ž njim v molitvi zedinijo. Kaj pa moli po „*oremus*“-u? Priprosti in kratki tekst ofertorija po misalu, besede, katere izražajo pomen dotičnega praznika. Vprašam pa: Se-li pravi to ozirati se na poziv mašnikov in ž njim skupno moliti, ako se pri ofertoriji popolnem drugačna misel in v drugem jeziku poje? Pravi se to sicer tudi moliti, à ne z mašnikom, niti skupno, k čemur je nas mašnik vender pozval s klicom: Molimo! Prav zato mora pevski zbor v imenu vernikov one besede peti, ki je mašnik k darovanju moli, da se jih morejo drugi vsaj po svojem namenu udeležiti.

Dalje: Mašnik zaključí predglasja vzvišeni slavospev (*Praefatio*) z besedami: Prosimo te, da tudi našim glasom pustiš k Tebi priti, ko (z angeli in nadangeli i. t. d.) ponižnim izpoznanjem pravimo; ali: Torej zapojemo z angeli in nadangeli, s troni in oblastmi in z vso vojsko nebeško slavospev Tvojega veličastva brez prenehanja rekoč (*dicentes*), — tù je konec mašnikovemu slovesnemu petju; mašnik poniža glavo in glas ter tiho moli: „*Sanctus*“ etc. Govoril (pél) je prej v množini v imenu cerkve in navzočega ljudstva, v njih imenu je nekak vvod naredil, da bi se združeno slavljenje dostojno zvršilo in milostno sprejelo. Kateri je pa oni slavospev nebeškega veličastva, v kateri naj se z angelskim zborom in po mašniku s cerkvijo zedinimo? Gotovo to, kar mašnik tiho moli: *dicentes*, rekoč: „*Sanctus*“ etc. Mašnik umolkne, le tiho moli, da se mi, t. j. navzoči z nebeškim petjem združiti moremo. Vprašam: Je-li to soglasje s cerkvijo in z angeli, ako se druge besede pojo mesto „*Sanctus*“ etc.? Te besede so nebeški slavospev, kakor ga nam sv. pismo podaja; kdo nam dá pravico: ga kvariti ali spremeniti? Ali kako naj imenujemo to, če se mesto krasno vzvišenega „*Sanctus*“-a v domačih besedah pri slovesni maši zopet povrne poziv: „Povzdignimo, kristjani vesele glase zdaj ali „Na kviško srca naša! Gospod nam bliža se“, ali „Sveto pesem povzdignimo, z angelci se oglasimo“ i. t. d. i. t. d.? Mar že ni nas mašnik na to pozval? Ali ni že on vvida naredil in rekel, da hočemo svoje glasove z glasovi angelov združiti, tako, da nam nič družega ne preostaja, kakor ž njim govoriti: „*Sanctus*“? Kdo nam daje pravico, še enkrat ponoviti, kar je edinemu mašniku dovoljeno?

Taka pesem utegne biti jako pobožna, pristojna in ginljiva pri tihi sv. maši; toda, kadar mašnik poje, je nedostojna, ker se ne ujema z njegovo molitvijo.

Kar sem tù povedal, bode zadostovalo, da nas podučí o določbah sv. cerkve gledé jezika pri mašnim petju. Vprašanje, kako da je do tega prišlo, da se je v premnogh krajih nasprotna navada vpeljala, ne spada sém. Tù v tem članku je šlo le za to, da smo spoznali voljo in določbe sv. cerkve in vzroke, na katere se opira, ne gledé na bodisi katerokoli nasprotno navado. Cerkev dovoljuje in hvali rabo domačih pesem na pravem mestu in o pravem času. Prepoveduje je pa pri slovesni maši in ima za svojo prepoved najtehtnejše vzroke. Naj so ti vzroki, katerikoli že hočejo biti: za verne otroke katoliške cerkve mora njena volja in izrečena zapoved merodajna biti. Sree in um ukloniti pod sladek jarm pokorščine do Jezusa Krista je najsvetejša dolžnost — à tudi najslajša tolažba. Kajti sv. Duh vlada cerkev in jo vodi pri njenih naredbah. Trdno se moramo tega držati, pravi sv. Tomaž Akvinski, da cerkvene naredbe izvirajo iz modrosti Kristove. Cerkvenim naredbam ugovarjati je toraj toliko, kakor se ustavljati se Kristu in sv. Duhu. Nasproti pa imamo po besedah sv. Avgustina toliko deleža pri Kristu in sv. Duhu, kolikor ljubimo sv. cerkev in se ž njo strinjamo.

D o p i s i.

Iz Poljanske doline. Gospod urednik! Gotovo se utegne komu čudno zdeti, da tudi iz tega kraja dobi Vaš list vendar jedenkrat kratek dopis, prvi, vsaj kolikor je meni znano. A kaj bi dal, da bi mi i teh vrstic ne bilo treba pisati! Kajti jim ni dalo veselo poročilo o lepem cerkvenem petju, ampak velika nesreča, ki se je pripetila Veliki Šmaren v Poljanah nad Škofjo Loko. Tà je omenjenega dné okoli 3. popoldne utonil sè svojim bratom vred Ivan Čadež, nastopen petošolec in bivši dirigent petja na ljubljanski spodnji gimnaziji. Ko sta se popoldne on in njegov brat kopala v bližnji Poljanščici, je kar najedenkrat slednji zašel v bližnji vrtinec. Ko mu pa starejši brat dijak skoči na pomoč, da bi ga rešil, se ga ta s toliko silo oklene, da se ga ni mogel več oprostiti in kmalu so požrešni valovi imeli dve nesrečni žrtvi na svojem dnu. Tak je bil konec vrliga in vnetega pevca. Pač nikdo izmed nas ni nedeljo popred še slutil o tej nesreči, ko smo bili trije dijaki in tudi Ivan Čadež zbrani v Lučinah na povabilo velečestitega g. oskrbnika Antona Dolinarja, da bi ondi peli pri sv. maši, ker je bil ravno „bob“ ondi. In res smo peli lépo mašo „Missa in honorem st. Jacobi“ auctore Ant. Foerster. Vrhu tega smo še peli „Asperges“ od K. Ett-a iz „C. Glasbenika“, unisono, kakor tudi drugo Introitus, Offertorium in Graduale, ker nismo imeli pripravnih skladeb za moški žkor; odgovore pa seveda čveteroglasne iz „C. Gl.“ po harmonizaciji g. Antona Foersterja. Med darovanjem pa so prišle razne slovenske pesmi Marijine na vrsto. „Tantum ergo“ pa smo peli iz „Cantica sacra“ od Waldeck-a. Kako brezskrbno je tedaj še pel Čadež. In takrat smo si pri slovesu obljubili, da pridemo v kratkem zopet skupaj. In prišli smo — res prav v kratkem! V petek zjutraj se nas je zbralo 27 dijakov v Poljanah, da izkažemo nesrečnemu tovarišu poslednjo čast. Pri sv. maši smo peli koralni Requiem iz „Ordinarium missae“ sè spremljevanjem orgel. Kmalu pa smo se poslovili še z žalostno nadgrobnico od ponesrečenega. Tužno se je razlegala po cerkvi pesem „Nad zvezdami“, na pokopališči pa „Blagor mu“. Nato pa smo zapustili pokopališče, srčno želeči pokojnemu svojemu tovarišu: „Bog mu daj večni mir in pokoj!“ — k.

V Ljubljani po počitnicah. Iz dveh krajev, kjer sem o šolskih počitnicah vžival lepe dneve, hočem poročati tudi o cerkveni glasbi, oziroma o napredku njenem. —

Znano je že č. čitateljem našega lista, da se v Ipavi cerkveno petje prav lepo goji; organist in pevovodja tržki, gosp. Ivan Pogačnik, je vzor marljivega glasbenika, ki rad prenaša vse križe in težave, ki mu jih naklada njegov posel. More pa to z največjo zadovoljnostjo, ker ga povsem podpira roka preč. gospoda dekana M. Erjavca. — O vspehu pevskega (dosedaj samo moškega) zbora ipavskega prepričal sem se na Planini, pri slavnosti demantne maše, katero je ondi obhajal preč. gospod jubilent kn. šk. duh. svetovalec J. Nakus dne 26. avg. t. l. Pa so se tudi muzikalno izobraženi gg. gostje čudili, kakó so priprosti kmečki fantje v petju izvežbani, da zamorejo toliko spretno peti. Peli so koralni introitus enoglasno z orglami, druge dele sv. maše iz skladb raznih skladateljev pa četeroglasno: Demantnemu mašniku zl. A. Foerster; Kyrie, Credo in Te Deum zl. J. Pogačnik; Gloria zl. Schweitzer, op. 32; Sanctus in Benedictus zl. Scharbach, op. 1.; Agnus Dei zl. Jaspers; Tantum ergo zl. Witt; po blagoslovu psalm Laudate zl. A. Foerster. — Da, kjer je blaga volja in vstrajnost, ondi tudi gré! — V praznik 7 žalosti Matere božje, dne 16. sept. bil sem pri veliki sv. maši v krasni stolnici v Zagreb-u. Velicaste orgle, delo slavnega Walckerja, se razlegajo v svojih krasno donečih tonih po širokih prostorih gotičnega veleodoma, na koru pojó lepi, močni glasovi moški koralne napave po naslednjem redu: „Asperges“, enoglasno brez orgel; Kyrie, Gloria in Credo koralno enoglasno z orglami (toda silno skrajšano); del sekvence „Stabat mater“ brez graduala; kot ofertorij Steinov „Ave Maria“ četeroglasno, Sanctus in Benedictus zopet enoglasno z orglami, kakor tudi „Agnus Dei“ — en samokrat brez „Dona“ in brez „Communio“. Responsoriji vsi enoglasno brez orgel. Petje gospodov na koru je jako lepo in kor se (večinoma) ravna po cerkvenih predpisih gledé na dotične besede. Škoda, da nazori, tikajoči se liturgičnih pravil zaradi krajšanja tekstov niso še popolnoma jasni in da se „od zgoraj“ na izvrševanje cerkvenih določb manj gleda, nego na izvrševanje posvetnih. A. F.

Razne reči.

— † Prevz. škof Linški, g. dr. Ernst Maria Müller, je umrl dne 28 sept. t. l. Rojen l. 1822., sin učitelja, bavil se je z glasbo že v svojih mladih letih; a tudi kot škofu mu je bila pri srci. Obče znana njegova visoka učenost, znana njegova ljubeznjivost, s kojo si je takoj vsa srca svojih vernih pridobil. Znano je tudi našim čitateljem, da je l. 1886. za svojo škofijo razposlal pastirski list, v katerem razlaga visoki pomen cerkvene glasbe, povdarja pokorščino do sv. cerkve gledé njenih cerkv. glasbenih določb in potrebnost dostojnost skladb za službo božjo. List naj bi bil ravnilo, po katerem naj se v Linški škofiji preustroji cerkvena glasba. Bodi tu še omenjeno, da je bil ranjki škof prijatelj Haydn-ovim in Mozart-ovim skladbam, radi česar se je bila začela neka polemika. R. I. P.

— Odilijini zavod za slepe v Gradcu ima repertoar cerkv. skladb, kakoršnega bi želeli marsikateri cerkvi: 5 popolnih maš; introitus, graduale, offertorium in communio iz Graduale Rom. za večje praznike; lepo število motetov; mnogo nemških pesem z vsemi kiticami iz škofijske pesmarice, „Hosanna“. Kakor se samo ob sebi razumi, poje se vse to brez not in dirigovanja; organistu le treba, da dotično skladbo na orglah vpelje. Zbor šteje 12 sopranov, 6 altov, 2 tenora in 3 base.

— Pri Händel-ovi slavnosti v Sydenham-u (London) bilo je letos dne 25. jun. 22500 poslušalcev. Zbor je štel 3150 pevcev, orkester pa 500 instrumentalistov. Slavnost se je začela z „Mesias-om“ in končala z „Izrael v Egiptu“. — Slavnost severno-amerikanske pevske zveze vršila se je letos v St. Louis od 13. — 16. jun. Poslušalcev bilo je nad 10.000, pevcev 2000 in godcev 130 mož.

— Bratje Hug v Lipskem razpošiljajo jako dobre piščali za akorde, po 5 mark eno. S to piščalko more se čisto in krepko dati vsaki dur- in mollakord v trizvoku; prodajajo tudi piščali à 4 marke za posamezne tone v obsegu kromatične skale.

Listnica vred. prilog. G. M. Z. v K. Za pregledovanje rokopisov nimam časa. — Vsem č. č. skladateljem: Rokopisi, poslani vredništvu, se nikjer in nikdar ne pošiljajo nazaj; škoda za čas in denar.

Pridana je listu 10. števil. prilog.

Odgovorni vrednik lista Janez Gnjezda. — Odgovorni vrednik glasb. priloge Anton Foerster. Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.